

О. В. Аксьонова,  
к. е. н., доцент кафедри управління та адміністрування,  
ПРАТ ВНЗ "МАУП"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0380-9035>

О. М. Яценко,  
д. е. н., професор, професор кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу,  
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4399-2217>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.6.36

# РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЦИФРОВОМУ ЛАНДШАФТІ ХХІ СТ.

О. Aksyonova,  
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Administration,  
PrJSC HEI Interregional Academy of Personnel Management  
О. Yatsenko,  
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor, International Trade and Marketing Department,  
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

## THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE GLOBAL DIGITAL LANDSCAPE OF THE 21ST CENTURY

**Статтю присвячено вивченню аспектів розвитку міжкультурної комунікації в глобальному цифровому ландшафті ХХІ століття. Метою статті виступає аналіз особливостей розвитку міжкультурної комунікації в умовах сучасного глобального цифрового ландшафту та визначити основні виклики, що виникають у процесі міжкультурної взаємодії.**

**В статті розглянуто засади міжкультурної комунікації як елементу соціального, економічного та політичного розвитку. Визначено що формування поняття "міжкультурна комунікація" відбувалося поступово, проходячи різні етапи розвитку та доповнення. З огляду на це, в статті проведено теоретичний аналіз формування поняття, починаючи з античних часів і до середини ХХ століття, коли було обгрунтовано значення контекстуальної комунікації, її просторові й часові характеристики.**

**Визначено, що сучасні міжкультурні комунікації формуються під значущим впливом глобалізаційних процесів, стрімкого розвитку інформаційних технологій та посиленням міграційних потоків. Кожен із цих чинників суттєво вплинув на характер і динаміку міжкультурної взаємодії, змінивши традиційні підходи до комунікації та висунувши нові виклики перед суспільством. Глобалізація сприяла розширенню міжнародних зв'язків, стимулюючи культурний обмін і відкриваючи нові можливості для співпраці. Однак вона також призвела до уніфікації національних ідентичностей, сприяла стандартизації культурних моделей і спричинила втрату традицій. Розвиток цифрових технологій значно прискорив міжкультурне спілкування, даючи змогу людям з різних частин світу взаємодіяти в реальному часі. Однак розвиток цифрових платформ також створив ризики інформаційної ізоляції, поверхневого сприйняття культурних відмінностей та поширення стереотипів. Міграційні процеси значно збільшили культурне різноманіття в бага-**

тьох країнах, збагачуючи суспільства новими традиціями, мовами та соціальними практиками. Проте вони також поглибили проблеми інтеграції та адаптації, призвели до міжкультурних конфліктів і спричинили посилення дебатів щодо мультикультуралізму. Для подолання перерахованих викликів в статті обґрунтовано необхідність розвитку інклюзивної комунікації, культурного обміну та адаптації бізнес-стратегій для успішної взаємодії між різними культурами.

*This article is dedicated to the study of aspects of intercultural communication development in the global digital landscape of the 21st century. The purpose of the article is to analyze the peculiarities of intercultural communication development in the context of the modern global digital landscape and to identify the main challenges arising in the process of intercultural interaction.*

*The article examines the foundations of intercultural communication as an element of social, economic, and political development. It is determined that the concept of "intercultural communication" evolved gradually, passing through different stages of development and expansion. In this regard, the article provides a theoretical analysis of the formation of the concept, starting from ancient times up to the mid-20th century, when the significance of contextual communication and its spatial and temporal characteristics were substantiated.*

*It is defined that modern intercultural communication is shaped under the significant influence of globalization processes, the rapid development of information technologies, and the intensification of migration flows. Each of these factors has had a substantial impact on the nature and dynamics of intercultural interaction, altering traditional communication approaches and presenting new challenges for society. Globalization contributed to the expansion of international connections, stimulating cultural exchange and opening up new opportunities for collaboration. However, it also led to the unification of national identities, contributed to the standardization of cultural models, and resulted in the loss of traditions. The development of digital technologies significantly accelerated intercultural communication, enabling people from different parts of the world to interact in real-time. However, the growth of digital platforms has also created risks of informational isolation, superficial perception of cultural differences, and the spread of stereotypes. Migration processes have significantly increased cultural diversity in many countries, enriching societies with new traditions, languages, and social practices. However, they have also deepened issues of integration and adaptation, leading to intercultural conflicts and intensifying debates about multiculturalism. To overcome these challenges, the article justifies the need for the development of inclusive communication, cultural exchange, and the adaptation of business strategies for successful interaction between different cultures.*

*Ключові слова: культура, комунікації, міжкультурна комунікація, глобалізація, цифровізація, цифрова трансформація, розвиток міжкультурної комунікації.*

*Key words: culture, communication, intercultural communication, globalization, digitalization, digital transformation, intercultural communication development.*

## ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасному світі глобальний цифровий ландшафт докорінно змінив процеси комунікації, зробивши міжкультурний обмін більш доступним, динамічним та масштабним. Цифрові технології, соціальні мережі та онлайн-платформи дозволяють представникам різних культур взаємодіяти у реальному часі, що створює унікальні можливості для розвитку міжкультурного діало-

гу. Водночас такий процес супроводжується низкою викликів, зокрема ризиками культурної уніфікації, комунікативних бар'єрів, непорозумінь через різні ціннісні орієнтири та потенційних конфліктів у цифровому середовищі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації сучасних моделей міжкультурної комунікації до умов цифрової трансформації, адже використання новітніх інформаційних технологій відкриває нові можливості для збереження культурної ідентичності, формування глобального комунікативного простору та зміцнення міжнародного співробітництва.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання міжкультурної комунікації знайшли висвітлення у великій кількості наукових праць, що охоплюють різні аспекти зазначеної тематики. Такі дослідники як Браєвська А. [9], Вірстюк О. [8], Гасюк Н. [8], Гомотюк О. [2], Гофстеде Г. [5], Єфімова О. [9], Жицька С. [9], Куцела М. [8], Льюїс Р. [7], Омер Мерт Д. [10], Сокол М. [10], Трагер Г. [3], Тромпенаарс Ф. [6], Химай Н. [9], Холл Е. [3, 4], Царик О. [10] та інші провідні вітчизняні й зарубіжні науковці вивчали різні аспекти міжкультурного спілкування, акцентуючи увагу на його соціокультурних, лінгвістичних, психологічних та управлінських особливостях. У працях розглядаються теоретичні засади міжкультурної комунікації, типологія культур, особливості сприйняття інформації в різних культурах, моделі крос-культурної взаємодії та стратегічні підходи до адаптації міжкультурних контактів.

Проте, незважаючи на широке висвітлення основ комунікації між різними культурами, залишається недостатньо дослідженим питання розвитку міжкультурного спілкування в умовах глобального цифрового ландшафту. Зокрема, мало уваги приділяється трансформації міжкультурної взаємодії в цифровому середовищі, викликам, пов'язаним із онлайн-комунікацією, впливу соціальних мереж на формування міжкультурного діалогу та необхідності адаптації комунікативних стратегій до умов цифрової глобалізації.

## ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз особливостей розвитку міжкультурної комунікації в умовах сучасного глобального цифрового ландшафту та визначення основних викликів, що виникають у процесі міжкультурної взаємодії.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття "міжкультурна комунікація" виступає фундаментом сучасної соціології, культурології, лінгвістики, міжнародних відносин та бізнесу. Його формування відбувалося поступово, проходячи різні етапи розвитку та доповнення. Ще в античні часи мислителі розглядали питання взаємодії різних культур, аналізуючи вплив соціальних і мовних відмінностей на спілкування. Давньогрецький історик Геродот у своїх працях описував традиції та звичаї різних народів, наголошуючи на їхній унікальності та можливості співіснування [1]. Конфуцій та Лао-Цзи у Китаї розглядали моральні та етичні аспекти міжкультурної взаємодії, підкреслюючи важливість гармонії між народами [2]. Мандрівники середньовіччя також сприяли розвитку міжкультурного обміну, фіксуючи спостереження про чужоземні традиції та способи комунікації. Однак у той період комунікація між культурами була спорадичною, а непорозуміння часто призводили до конфліктів.

Сучасне поняття міжкультурної комунікації почало формуватися в середині ХХ століття у зв'язку з активним розвитком міжнародних контактів, політичних союзів, економічної кооперації та зростанням міграції. Першим, хто ввів термін "міжкультурна комунікація", був американський антрополог Е. Холл у 1950-х роках.

Вчений займався підготовкою дипломатів, аналізуючи особливості їх комунікації з представниками інших культур. У своїх працях [3, 4] Е. Холл наголошував на тому, що комунікація між культурами є не лише вербальним обміном інформацією, а й складною взаємодією невербальних сигналів, культурних кодів і контекстуальних особливостей.

Дослідник розробив кілька ключових концепцій, які пояснюють відмінності у способах спілкування між культурами. Однією з основних його ідей є контекстуальна комунікація, яка передбачає поділ на висококонтекстні та низькоконтекстні культури. Висококонтекстні культури, значною мірою покладаються на непрямі повідомлення, невербальні сигнали, підтекст та загальноприйняті культурні норми, що формують зміст спілкування. Натомість другі, надають перевагу чіткій, детальній та прямій вербальній комунікації, що мінімізує можливість різночитань. Додатково вчений обґрунтував просторовий аспект комунікації, згідно з яким різні культури мають різні уявлення про особистий простір і фізичну дистанцію між людьми під час спілкування. Окрім зазначеного Е. Холл досліджував часові характеристики комунікації, поділяючи культури на монохронні та поліхронні. Перші сприймають час лінійно, дотримуються суворого планування та чітких дедлайнів, а пунктуальність є важливою соціальною нормою. Водночас у поліхронних культурах, час розглядається більш гнучко, дозволяючи одночасне виконання кількох завдань та приділення більшої уваги міжособистісним стосункам, ніж суворому дотриманню графіку.

Дослідження Е. Холла допомагають глибше зрозуміти відмінності між культурами, що сприяє покращенню міжкультурної комунікації та ефективній взаємодії у глобалізованому світі. У подальшому дослідження міжкультурної комунікації розширилися за рахунок праць таких вчених, як Г. Хофстеде [5], Ф. Тромпенаарс [6], Р. Льюїс [7], які запропонували моделі аналізу культурних відмінностей.

Наприкінці на початку ХХІ століття міжкультурна комунікація стала ключовим аспектом соціального, економічного та політичного розвитку. Така тенденція зумовлена багатьма факторами, серед яких найбільш значущими є глобалізаційні процеси, стрімкий розвиток інформаційних технологій та посилення міграційних потоків. Кожен із цих чинників суттєво вплинув на характер і динаміку міжкультурної взаємодії, змінивши традиційні підходи до комунікації та висунувши нові виклики перед суспільством (табл. 1).

Глобалізація стала рушійною силою змін у сфері міжкультурної комунікації, оскільки вона сприяла інтеграції націй, економік і культур. Завдяки розвитку міжнародної торгівлі, розширенню діяльності транснаціональних корпорацій, посиленню міждержавних зв'язків та укладенню багатосторонніх угод, контакти між різними культурами значно активізувалися [8]. Сучасні міжнародні компанії, зокрема Google, Apple, Amazon, Microsoft, діють у глобальному середовищі, що вимагає від їх співробітників високого рівня міжкультурної компетентності та здатності адаптуватися до різних культурних контекстів.

Глобалізація стала рушійною силою змін у сфері міжкультурної комунікації, оскільки вона сприяла інте-

**Таблиця 1. Ключові тенденції міжкультурної комунікації в глобальному цифровому ландшафті ХХІ ст.**

|                                  | Глобалізація та зростання економічних і політичних зв'язків між країнами                                                                                                                                                                                                                                                             | Розвиток інформаційних технологій та цифрова трансформація                                                                                                                                                                                                                                         | Посилення міграційних процесів та зростання взаємодії                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Характер міжкультурної взаємодії | Глобалізація сприяє активізації міжкультурної взаємодії, оскільки різні країни, компанії та окремі індивіди все більше інтегруються у спільний світовий економічний і політичний простір. Міжкультурні контакти відбуваються у сфері міжнародної торгівлі, дипломатії, освітніх програм, технологічного співробітництва та культури. | Сучасні цифрові технології сприяють інтенсивному міжкультурному обміну, роблячи можливим миттєве спілкування між людьми з різних куточків світу. Завдяки соціальним мережам, онлайн-форумам, віртуальним конференціям та відеозв'язку міжкультурна комунікація стала більш відкритою та доступною. | Збільшення міграційних потоків призвело до того, що суспільства стали більш багатокультурними. У великих містах та бізнес-структурах все частіше працюють люди різних національностей, що створило новий рівень міжкультурної взаємодії у повсякденному житті, освіті, трудовій діяльності. |
| Динаміка міжкультурної взаємодії | Інтенсивність міжкультурної взаємодії зростає завдяки розширенню транснаціональних корпорацій, міжнародних альянсів та партнерств. Держави активніше співпрацюють у межах міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС, СОТ, що вимагає врахування культурних особливостей у переговорах та прийнятті рішень.                           | Темпи міжкультурної взаємодії в цифровому середовищі зростають дуже швидко. Люди отримують доступ до різноманітного контенту: відео, подкастів, книг, статей іншими мовами та з інших культур. Віртуальні робочі простори, такі сприяють розширенню дистанційної співпраці між культурами.         | Процес адаптації мігрантів до нових культурних середовищ проходить культурний шок, поступове розуміння і прийняття нових норм поведінки та повну інтеграцію                                                                                                                                 |
| Підходи                          | Адаптивна комунікація, крос-культурний менеджмент, дипломатичний стиль спілкування                                                                                                                                                                                                                                                   | Цифровий етикет, глобальний онлайн-контент, крос-культурні цифрові стратегії                                                                                                                                                                                                                       | Інклюзивна комунікація, програми культурного обміну, розвиток політики мультикультуралізму                                                                                                                                                                                                  |
| Виклики перед суспільством       | Культурна уніфікація та ризик втрати ідентичності; нерівномірний доступ до економічних ресурсів для різних культур; Труднощі інтеграції локальних ринків у глобальні економічні процеси                                                                                                                                              | Непорозуміння через відсутність невербальних сигналів у віртуальному спілкуванні; Інформаційні бульбашки та ризик формування упереджених уявлень про інші культури; Поширення дезінформації                                                                                                        | Конфлікти на підґрунті мовних бар'єрів, релігійних традицій; Соціальна сегрегація та проблеми інтеграції мігрантів; Сприйняття мігрантів як економічної загрози для місцевого населення                                                                                                     |

Джерело: авторська розробка.

рації націй, економік і культур. Завдяки розвитку міжнародної торгівлі, розширенню діяльності транснаціональних корпорацій, посиленню міждержавних зв'язків та укладенню багатосторонніх угод, контакти між різними культурами значно активізувалися [8]. Сучасні міжнародні компанії, зокрема Google, Apple, Amazon, Microsoft, діють у глобальному середовищі, що вимагає від їх співробітників високого рівня міжкультурної компетентності та здатності адаптуватися до різних культурних контекстів.

Політична співпраця між державами передбачає залучення міжнародних організацій, зокрема Організація Об'єднаних Націй, Європейська комісія, Світова організація торгівлі, НАТО, тощо. Учасники міжнародних переговорів, дипломатичних місій та політичних форумів повинні добре володіти іноземними мовами та розуміти культурні особливості партнерів, щоб уникати конфліктів та досягати ефективних домовленостей.

У глобалізованому середовищі міжкультурна комунікація вимагає підходів, що сприяють ефективній взаємодії між представниками різних культур [9]. Адаптивна комунікація передбачає гнучкість у стилі спілкування та врахування культурних особливостей партнера під час перемовин і ділових зустрічей. Крос-культурний менеджмент включає управління міжнародними командами з урахуванням культурних відмінностей. Він передбачає створення комфортного робочого середовища, у якому представники різних культур можуть ефективно співпрацювати, уникати непорозуміння і розвивати міжкультурну компетентність. Дипломатичний стиль спілкування ґрунтується на використанні нейтральних висловлювань, уникненні конфліктних тем і прояві поваги до традицій різних народів. Такий підхід особливо актуальний у міжнародних відносинах, де неправильне формулювання або нетактовне зауваження можуть призвести до серйозних репутаційних втрат або навіть політичних конфліктів. Дипломатичне спілкування вимагає уважності до мовних нюансів, символів і ритуалів, що можуть мати різне значення в різних культурах.

Варто відмітити, що процеси глобалізації спричинили певні виклики для міжкультурної комунікації. З одного боку, вони сприяли зближенню народів і культур, а з іншого — викликали зникнення культурної унікальності окремих етносів, розмивання національних традицій, нерівномірність доступу до економічних можливостей для представників різних культур та викликали труднощі інтеграції локальних ринків у глобальні економічні процеси.

Окрім глобалізації, іншим чинником, що визначив нову еру міжкультурної комунікації, став бурхливий розвиток інформаційних технологій. Інтернет, соц-

іальні мережі, мобільні комунікації та цифрові платформи створили унікальне середовище для взаємодії людей з різних культур у реальному часі. З появою Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, TikTok, тощо спілкування з представниками різних культур стало доступним для кожного користувача соцмереж. Швидка інтеграція соцмереж в життя сприяла притокі обміну знаннями, культурними традиціями, мовами та цінностями. Крім того, зростання дистанційної роботи та міжнародних онлайн-колаборацій підвищило необхідність ефективної міжкультурної комунікації. Сучасні компанії дедалі частіше працюють у розподілених командах, в яких співробітники з різних країн взаємодіють через платформи Zoom, Microsoft Teams, Slack тощо. Така робота вимагає не тільки знання мов, а розуміння невербальної комунікації, особливостей сприйняття часу, норм етикету в різних культурах [10].

Також необхідно зазначити, що в глобальному цифровому ландшафті XXI ст. та умовах геополітичної нестабільності виникає абсолютно нова якість відносин стейкхолдерів міжнародних економічних відносин, відбувається економізація і діджиталізація дипломатії та модернізація торговельної політики країн, при цьому у світі панує радикальна невизначеність і ми маємо справу з новими межами співпраці і партнерств між країнами. Швидкість і масштаби змін, нині, є винятковими. В умовах розбалансування світової економічної системи трансформується і міжкультурна комунікація, наразі необхідно прийняти нову реальність і адаптуватися до неї, надаючи пріоритет гнучкості та стійкості [11—16]. У сучасному світі глобалізація та цифрові технології суттєво перетворюють ландшафт міжнародної міжкультурної комунікації. Цифрова трансформація стала ключовим аспектом, що визначає конкурентоспроможність країн та підприємств на міжнародній арені. Від інноваційних технологій до інвестиційних пріоритетів, цифрова революція обумовлює новий ступінь складності та можливостей всіх суб'єктів міжнародних економічних відносин.

У сучасному цифровому середовищі ефективна міжкультурна комунікація потребує застосування специфічних підходів, що забезпечують якісну взаємодію між представниками різних культур. Цифровий етикет визначає правила поведінки у віртуальному середовищі з урахуванням культурних особливостей (норми звертання, тональність повідомлень, часові рамки для відповідей, особливості використання невербальних елементів у спілкуванні). Створення глобального онлайн-контенту передбачає адаптацію інформації для різних культур і мовних груп: локалізацію вебсайтів, застосування мультимовного контенту, врахування соціокультурних відмінностей під час розробки рекламних кампаній. Також у глобальному цифровому середовищі набувають значення крос-культурні цифрові стратегії, що передбачають використання різних стилів комунікації для окремих ринків та аудиторій. Це впливає на маркетингові стратегії, ведення ділової комунікації та на взаємодію в соціальних мережах, де кожна аудиторія потребує індивідуального підходу.

Беззаперечно, цифровізація міжкультурних комунікацій створює нові виклики. Вона сприяє виникненню міжкультурних непорозумінь через відсутність невербальних сигналів (жестів, міміки, тону голосу) та поширення дезінформації. Крім того, алгоритми соціальних мереж формують так звані "інформаційні бульбашки", в яких користувачі отримують лише ту інформацію, яка підтверджує їх погляди, що може обмежувати міжкультурне розуміння [10].

На додачу розвиток міжкультурної комунікації формується під впливом інтенсивних міграційних процесів. Через глобальні економічні, соціальні та політичні зміни значно зросла кількість мігрантів, що спричинило формування багатокультурних суспільств. Економічна міграція призвела до того, що багато компаній та організацій зіткнулися з необхідністю адаптації до багатокультурного робочого середовища. Це спричинило зростання культурного різноманіття в багатьох країнах і, відповідно, поставило перед суспільством питання інтеграції мігрантів, їх соціалізації та подолання культурних

бар'єрів. У той же час посилення міжкультурної взаємодії на локальному рівні спричинило нові виклики. У деяких країнах спостерігається зростання ксенофобських настроїв та соціальної напруги через культурні відмінності. Крім економічної міграції, значний вплив мають також вимушені міграційні процеси, викликані війнами, конфліктами та екологічними катастрофами.

Для України питання міграції дуже актуальні, адже події, що сталися 24 лютого 2022 року змусили мільйони українців бігти закордон від війни. За даними Центру економічної стратегії, станом на листопад 2024 року кількість українських біженців за кордоном сягнула 5,2 мільйона осіб, що на 300 тисяч більше порівняно з січнем того ж року [17]. Українські біженці стикаються з численними викликами під час адаптації в нових країнах. Однією з основних проблем є мовний бар'єр — Вонс Р. зазначає, що близько 40% опитаних українців вказують на труднощі з вивченням місцевої мови [17], також респонденти зазначають про фінансові труднощі — 28% біженців повідомляють про нестачу коштів для забезпечення базових потреб. Багато з них втратили свої джерела доходу та мають обмежені можливості для працевлаштування в нових країнах через мовні бар'єри та невизнання кваліфікації. Українські мігранти стикаються також з житловими проблемами — 24% біженців мають складнощі з пошуком постійного місця проживання, адже високі ціни на оренду, бюрократичні перепони та дискримінація ускладнюють цей процес [17]. На додачу, українські біженці дедалі частіше стикаються з анти-мігрантськими настроями в країнах перебування, що ускладнює їхню інтеграцію та створює додатковий психологічний тиск [18—19].

Варто зазначити, що дискутуючи з приводу переваг та недоліків цифрової трансформації її прямому або опосередкованому впливу на розвиток міжкультурної комунікації в системі міжнародних економічних відносин і міжнародної торгівлі в контексті глобальної конкуренції, то досліджуваний процес має ознаки того і іншого [20—21]. До переваг цифровізації варто віднести: збільшення ефективності, підвищення якості послуг, зменшення витрат; оптимізація торговельних процесів; динамізація і пришвидшення реакції на ринкові виклики і тенденції; автоматизацію процесів та збільшення швидкості та ефективності обміну даними й інформацією; пришвидшення і спрощення комунікації в онлайн-режимі між суб'єктами МЕН, в т.ч. усіма стейкхолдерами (клієнтами, партнерами, державними органами; збільшення захисту від кібератак. До недоліків можна віднести: значні витрати на цифрову інфраструктуру; процес цифровізації економічної діяльності і торгівлі є тривалим, безперервним, складним, ресурсоємним; значну потреба у висококваліфікованих спеціалістах різного профілю; загрозу зниження зайнятості населення у відповідному секторі.

Отже, за сучасних умов міжкультурна комунікація набула особливої значущості внаслідок глобалізації, цифрової трансформації та зростання міграційних процесів. Взаємодія між культурами стала не лише необхідністю, а й ключовим фактором розвитку економіки, політики, бізнесу та соціальних відносин. Водночас ці процеси висувають нові виклики, які вимагають підвищення рівня міжкультурної компетентності, розширен-

ня освітніх програм та адаптації комунікативних стратегій до сучасних умов багатокультурного світу. Для ефективного розвитку міжкультурної комунікації у сучасних умовах необхідно формувати та розвивати кроскультурну компетентність у різних сферах, зокрема бізнесі, політиці, освіті та громадському житті. Паралельне впровадження стратегій цифрової міжкультурної комунікації сприятиме більш глибокому розумінню культурних відмінностей та уникненню конфліктів, що виникають через помилкове тлумачення символів, жестів чи мовних особливостей. А підтримка політики мультикультуралізму та толерантності забезпечить гармонійну співпрацю між представниками різних культур.

## ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Міжкультурна комунікація зазнала значних трансформацій під впливом глобалізаційних процесів, розвитку цифрових технологій та міграційних змін. Усі ці фактори сприяли розширенню міжкультурної взаємодії, водночас висуваючи перед суспільством нові виклики. Глобалізація створила умови для розширення міжнародних зв'язків, стимулювала культурний обмін та відкривала нові можливості для співпраці. Водночас вона викликала уніфікацію національної ідентичності, сприяла стандартизації культурних моделей та призвела до втрати традицій. Розвиток цифрових технологій значно прискорив процес міжкультурного спілкування, дозволивши людям з різних куточків світу взаємодіяти у режимі реального часу, у той же час розвиток цифрових платформ створив ризики інформаційної ізоляції, поверхневого сприйняття культурних відмінностей та поширення стереотипів. Міграційні процеси значно підвищили рівень культурного різноманіття в багатьох країнах, сприяючи збагаченню суспільств новими традиціями, мовами та соціальними практиками. Проте вони загострили проблеми інтеграції та адаптації, викликали міжкультурні конфлікти та посилили дискусії щодо мультикультуралізму.

### Література:

1. Геродот. Вікіпедія — вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%82>.
2. Гомотюк. О. Комунікації в освіті: історія, теорія, практика. Тернопіль, 2020. 207 с.
3. Trager G., Hall E. Culture as Communication: A Model and Analysis. Explorations: Studies in Culture and Communication. 1954. Is. 3. P. 137—149.
4. Hall E. T. The Silent Language. New York, NY: Anchor Books. 1990. 217 p.
5. Hofstede G. The 6-D model of national culture. URL: <https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/>.
6. Trompenaars V. Riding the waves of commerce: a test of Trompenaars' "model" of national culture differences. International Journal of Intercultural Relations. 1996. Vol. 20 (2). P. 189—198. DOI: [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00003-X](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00003-X).
7. Lewis R. D. When cultures collide: leading across cultures. 3rd ed. WS Bookwel. 2010. 625 p. URL: [https://hisp.html.ch/pluginfile.php/30228/mod\\_resource/content/2/When%20Cultures%20Collide.pdf](https://hisp.html.ch/pluginfile.php/30228/mod_resource/content/2/When%20Cultures%20Collide.pdf).
8. Гасюк Н. В. Вірстюк О. Д., Куцела М. М. Міжкультурна комунікація у сучасному бізнес середовищі. Закарпатські філологічні студії. 2024. Т. 1, Вип. 34. С. 130—135. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.1.22>.
9. Єфімова О., Жицька С., Химай Н., Браєвська А. Міжкультурна комунікація в умовах глобалізаційних процесів у розвитку сучасного світу. InterConf. Vol. 42, pp. 343—348. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021.031>.
10. Денізджі О. М., Сокол М., Царик О. Комунікативна культура в умовах цифровізації та медіатизації. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія, 2023. вип. 2 (7) С. 25—33. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.2.4>.
11. Bazaluk O., Yatsenko O., Reznikova N., Bibla I., Karasova N., Nitsenko V. International integration processes influence on welfare of country. Journal of Business Economics and Management, 2022. Vol. 23 (2), pp. 382-398. DOI: <https://doi.org/10.3846/jbem.2022.16228>.
12. Mozgovyy O., Rudenko-Sudarieva L., Shevchenko Y., Yatsenko O., Zhou W. Factors for choosing of investment models by asian companies in the implementation area of global business initiatives. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 2023. Vol. 2 (49), pp. 149—162. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4000>.
13. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. (2023). Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, № 6 (53), pp. 334—347. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4241>.
14. Reznikova, N., Bulatova, O., Yatsenko, O., & Ivashchenko, O. (2022). Fiscal instruments of regulatory competition in the face of challenges to macroeconomic stability during a pandemic COVID-19. Economics of Development, № 21 (2), pp. 35—41. DOI: [https://doi.org/10.57111/econ.21\(2\).2022.35-41](https://doi.org/10.57111/econ.21(2).2022.35-41).
15. Tsyhankova T., Yatsenko O., Mozgovyy O., Didukh T., Patsola L. Mobilization of innovative and resource factors of national outsourcing IT companies development. Naukovy Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2021, Vol. 1: pp. 191—197. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-1/191>.
16. Osaulenko O., Yatsenko O., Reznikova N., Rusak D., Nitsenko V. The productive capacity of countries through the prism of sustainable development goals: challenges to international economic security and to competitiveness. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2020. Vol. 2, № 33. pp. 492—499. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207214>.
17. Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження. Центр економічної стратегії. 2025. URL: [https://ces.org.ua/refugees-fourth\\_wave/#](https://ces.org.ua/refugees-fourth_wave/#).
18. Вонс Р. З якими проблемами зіштовхуються українські біженці за кордоном: результати опитування. Інформаційне агентство Главком. 2023. URL: <https://>

glavcom.ua/country/society/z-jakimi-problemami-zishtovkhujutsja-ukrajinski-bizhentsi-za-kordonom-rezultati-opituvannja-964598.html.

19. Слободьян О. Українські біженці в ЄС — між війною та інтеграцією. СД Платформа. 2024. URL: <https://sdplatform.org.ua/blogs/ukrefugee>.

20. Яценко О. М., Тананайко Т. С. Вплив цифровізації міжнародної торгівлі на економічний розвиток країн. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. Том 8. № 2. С. 260—269. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-38>.

21. Iatsenko, O., Yatsenko, O., & Dendeberia, D. (2024). Strategising the behavior of exporters in target global markets. Collection of Scientific Papers "Scientific Notes", vol. 37 (4), pp. 208—221. DOI: [http://doi.org/10.33111/vz\\_kneu.37.24.04.19.131.137](http://doi.org/10.33111/vz_kneu.37.24.04.19.131.137)

#### References:

1. Wikipedia — the free encyclopedia (2024), "Herodotus", available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%82> (Accessed 25 Feb 2025).

2. Homotiuk, O. (2020), *Komunikatsii v osviti: istoriia, teoriia, praktyka* [Communications in education: history, theory, practice], Ternopil, Ukraine.

3. Trager, G. and Hall, E. (1954), "Culture as Communication: A Model and Analysis", *Explorations: Studies in Culture and Communication*, vol. 3, pp. 137—149.

4. Hall, E.T. (1990), *The Silent Language*, Anchor Books, New York, USA.

5. Hofstede, G. (2024), "The 6-D model of national culture", available at: <https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/> (Accessed 25 Feb 2025).

6. Trompenaars, V. (1996), "Riding the waves of commerce: a test of Trompenaars' "model" of national culture differences", *International Journal of Intercultural Relations*, vol. 20, no. 2, pp. 189—198. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00003-X](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00003-X).

7. Lewis, R.D. (2010), *When cultures collide: leading across cultures*, 3rd ed., WS Bookwel, Helsinki, available at: [https://hisp.html.ch/pluginfile.php/30228/mod\\_resource/content/2/When%20Cultures%20Collide.pdf](https://hisp.html.ch/pluginfile.php/30228/mod_resource/content/2/When%20Cultures%20Collide.pdf) (Accessed 25 Feb 2025).

8. Hasiuk, N.V., Virsiuk, O.D. and Kutsela, M.M. (2024), "Intercultural communication in the modern business environment", *Zakarpatski filolohichni studii*, vol. 34, no. 1, pp. 130—135. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.34.1.22>.

9. Yefimova, O., Zhytska, S., Khymai, N. and Braievskia, A. (2021), "Intercultural communication in the context of globalization processes in the development of the modern world", *InterConf*, vol. 42, Pp. 343—348. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021.031>.

10. Denizdji, O.M., Sokol, M. and Tsaryk, O. (2023), "Communicative culture in the context of digitalization and mediatization", *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Filolohiia*, vol. 7, no. 2, pp. 25—33. <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.2.4>.

11. Bazaluk, O., Yatsenko, O., Reznikova, N., Bibla, I., Karasova, N. and Nitsenko, V. (2022), "International integration processes influence on welfare of country",

*Journal of Business Economics and Management*, vol. 23, no. 2, pp. 382—398. <https://doi.org/10.3846/jbem.-2022.16228>.

12. Mozgovyy, O., Rudenko-Sudarieva, L., Shevchenko, Y., Yatsenko, O. and Zhou, W. (2023), "Factors for choosing of investment models by asian companies in the implementation area of global business initiatives", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 49, no. 2, pp. 149—162. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.49.2023.4000>.

13. Shlapak, A., Yatsenko, O., Ivashchenko, O., Zarytska, N. and Osadchuk, V. (2023), "Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 53, no. 6, pp. 334—347. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.53.2023.4241>.

14. Reznikova, N., Bulatova, O., Yatsenko, O. and Ivashchenko, O. (2022), "Fiscal instruments of regulatory competition in the face of challenges to macroeconomic stability during a pandemic COVID-19", *Economics of Development*, vol. 21, no. 2, Pp. 35—41. [https://doi.org/10.57111/econ.21\(2\).2022.35-41](https://doi.org/10.57111/econ.21(2).2022.35-41).

15. Tsyhankova, T., Yatsenko, O., Mozgovyy, O., Diukh, T. and Patsola, L. (2021), "Mobilization of innovative and resource factors of national outsourcing IT companies development", *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, vol. 1, Pp. 191—197. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-1/191>.

16. Osaulenko, O., Yatsenko, O., Reznikova, N., Rusak, D. and Nitsenko, V. (2020), "The productive capacity of countries through the prism of sustainable development goals: challenges to international economic security and to competitiveness", *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 2, no. 33, pp. 492—499.

17. Center for Economic Strategy (2025), "Ukrainian refugees after three years abroad. Fourth wave of research", available at: [https://ces.org.ua/refugees-fourth\\_wave/#](https://ces.org.ua/refugees-fourth_wave/#) (Accessed 25 Feb 2025).

18. Vons, R. (2023). "What problems do Ukrainian refugees face abroad: survey results". Informational Agency Glavcom. Available at: <https://glavcom.ua/country/society/z-jakimi-problemami-zishtovkhujutsja-ukrajinski-bizhentsi-za-kordonom-rezultati-opituvannja-964598.html> (Accessed 25 Feb 2025).

19. Slobodyan, O. (2024), "Ukrainian refugees in the EU — between war and integration", *SD Platform*, available at: <https://sdplatform.org.ua/blogs/ukrefugee> (Accessed 25 Feb 2025).

20. Yatsenko, O.M. and Tananaiko, T.S. (2023), "The impact of digitalization of international trade on the economic development of countries", *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 8, no. 2, pp. 260—269. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-38>.

21. Iatsenko, O., Yatsenko, O. and Dendeberia, D. (2024), "Strategising the behavior of exporters in target global markets", *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*, vol. 37, no. 4, Pp. 208—221. [http://doi.org/10.33111/vz\\_kneu.37.24.04.19.131.137](http://doi.org/10.33111/vz_kneu.37.24.04.19.131.137).

*Стаття надійшла до редакції 09.03.2025 р.*